

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

2-maxsus
son (6-jild)

2026

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI**

№ S/2 (6) – 2025

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2026

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent;

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent;

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b.;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.;

Jabborova Charos Aminovna - iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Qodirova Muqaddas Tog'ayevna - filologiya fanlari nomzodi, dotsent.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b.,;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD);

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari

doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD);

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasini mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD).

22.00.00- SOTSIOLOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

07.00.00 – TARIX FANLARI

Saparbaev Bunyod Khurrambek ogli

KHIVA (KHOREZM) STATE AS AN ACTIVE AGENT:

DIPLOMACY, ECONOMY, AND RUSSIAN INTERACTION, 1806–1825 10-22

Rahmatilloev Nusratillo

BUXORO AMIRLIGI VA QO‘QON XONLIGI O‘RTASIDAGI SIYOSIY

JARAYONLARNING QO‘QON XONLIGI TARIXSHUNOSLIGIDA YORITILISHI 23-27

Sattarov Akram Madaminovich

TURKISTON GENERAL-GUBERNATORLIGI AHOLISINING IJTIMOYIY HAYOTI 28-33

Джаббаров Юлдуз Джуманиязовна

ВОПРОСЫ ПОВЫШЕНИЯ УРОВНЯ ЮРИДИЧЕСКИХ ЗНАНИЙ СТУДЕНТОВ

В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ УЗБЕКИСТАНА 34-38

Boyto‘rayev Sirojiddin Usmon o‘g‘li

SURXONDARYO VILOYATI MUZEYLARI VA TURIZM SALOHİYATINING

SHAKLLANISHIDA: TERMIZ O‘LKASHUNOSLIK MUZEYINING O‘RNI 39-43

Qobulova Gulzoda Maxsud qizi

O‘RTA ASR MANBALARINI RAQAMLASHTIRISHNING ILMIY ZARURATI

VA KONSEPTUAL ASOSLARI 44-49

Qudratillayev Parviz

KONFUTSIYLIK TA‘LIMOTIDA IJTIMOYIY HIMOYA MASALALARI 50-53

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

Юлдашева Надира Викторовна

НОВЫЕ ИНСТРУМЕНТЫ ПРЕВЕНТИВНОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ГОСУДАРСТВЕННЫХ

ЗАКУПОК В УЗБЕКИСТАНА: ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЕ И ПРАВОВЫЕ НОВАЦИИ 54-63

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

Saifnazarov Ismail Saifnazarovich

MAHALLA – O‘ZBEK JAMIYATINING TARIXIY MEROSI,

MAMLAKAT TINCHLIGI VA RAVNAQINING ASOSIY POYDEVORI 64-69

G‘ulomov Abdullo

MAHMUD LOMISHIYNING “TAMHID” ASARIDA IMOMAT BORASIDAGI

QARASHLAR TAHLILI 70-76

Axmedov Xamdam Alikulovich

XALQARO EKOLOGIK ADOLATNI TA‘MINLASHDA TRANSCHEGARAVIY MAS‘ULIYAT,

“UMUMIY VA DIFFERENSIALASHGAN JAVOBGARLIK” MUAMMOLARI 77-81

Raxmonov Shohzod Husan o‘g‘li

YOSHLAR AXLOQIY TAFAKKURI VA MADANIYATINI YUKSALTIRISHDA

NURONIYLAR TAJRIBASIDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI 82-85

<i>Oripov Shuxratjon Orip o'g'li</i> RAHBAR KADRLAR MA'NAVIY QIYOFASINING IJTIMOIIY-FALSAFIY MODEL.....	86-93
<i>Jomuradov Ikrom Ilxom o'g'li</i> IMMANUEL KANT FALSAFASIDA NOUMENAL ERKINLIK VA FENOMENAL DETERMINIZMNING ANTINOMIK TABIATI: TRANSCENDENTAL KONTEKSTDA TAHLIL	94-98
<i>Safarov Akbar Isoqulovich, Ziyotova Adolat Ergashovna</i> EKOLOGIK MADANIYAT YUKSAKLIGI, HUQUQIY ONG VA TABIAT-JAMIYAT INSONNING UZVIY BOG'LIQLIGI	99-103

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

<i>Musayev Akmalbek Ibragimdjaniyovich</i> INGLIZ VA O'ZBEK DIPLOMATIK DISKURSIDA EVFEMIZATSIYA VA YUMSHATISH STRATEGIYALARINING LINGVOPRAGMATIK TAHLILI	104-110
<i>Bazarov Zokir Mehrikulovich</i> A.QODIRIYNING "O'TKAN KUNLAR" ROMANI TARJIMALARIDA LINGVOKULTUROLOGIK KOMPETENSIYA KOMPONENTLARINING IFODALANISHI	111-114
<i>Kuchiyev Malik Abdumannonovich</i> ILOVA QURILMA TARKIBIDAGI FRAZELOGIK BIRLIKLARNING STILISTIK FUNKSIYALARI	115-120
<i>Абдуллаева Парвина Толибжоновна</i> ТЕМПОРАЛЬНЫЙ ОБРАЗ В ИСПАНСКОЙ И УЗБЕКСКОЙ ПАРЕМИОЛОГИИ.....	121-123
<i>Ismoilova Fotima</i> ISAJON SULTONNING "BILGA XOQON" ROMANIDA TO'QIMA OBRAZLARINING BADIY VAZIFASI	124-129
<i>Eshqulov Sunnat</i> PESHLAVHALARNING TIL XUSUSIYATLARI VA IMLO MUAMMOLARI XUSUSIDA.....	130-134

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

<i>Yo'ldoshev Azizjon Ergash o'g'li</i> OMMAVIY ISHTIROK DARAJALARINI ANIQLASHNING AYRIM HUQUQIY MASALALARI	135-139
<i>Sagindikov Maxset Djubaktanovich</i> CONSTITUTIONAL AND LEGAL ESSENCE OF COOPERATION BETWEEN COUNCILS OF PEOPLE'S DEPUTIES AND CIVIL SOCIETY INSTITUTIONS	140-147
<i>Rajabov Umrbek Ravshanbekovich</i> OILA-TURMUSH MUNOSABATLARI DOIRASIDAGI JINOYATLARNI BARTARAF ETISHDA PROFILAKTIKA INSPEKTORLARI FAOLIYATINING KRIMINOLOGIK MEKANIZMLARI	148-152
<i>Bekov Ixtiyor Rustamovich</i> KONSTITUTSIYAVIY ODIL SUDLOVNI ILM VA TA'LIM BILAN UYG'UN RIVOJLANTIRISH MASALALARI	153-157
<i>Хайдарова Хилола Анваровна</i> МЕЖДУНАРОДНЫЕ ИНИЦИАТИВЫ РЕСПУБЛИКА УЗБЕКИСТАН И ИХ ЗНАЧЕНИЕ ДЛЯ ГЛОБАЛЬНОГО ДИАЛОГА	158-164

<i>Ahmedov Islom Baxtiyor o'g'li</i> ICHKI ISHLAR ORGANLARIDA RAQOBATBARDOSH PROFESSIONAL VA ZAMONAVIY KADRLARNI TAYYORLASH: MAQSAD VA VAZIFALAR	165-168
<i>Fayzulloev Shohijaxon Jobirovich</i> JAHON SAVDO TASHKILOTIGA A'ZOLIK BOSQICHIDA SHAFFOFLIKNI TA'MINLASH MASALALARI	169-176
<i>Turgunboeva Mamura</i> SOME ISSUES OF COPYRIGHT PROTECTION ON THE INSTAGRAM SOCIAL NETWORK	177-181
<i>Mamataliyeva Shahnoza Xushmamat qizi</i> JINOYAT PROTSESSIDA XAVFSIZLIK CHORALARI QO'LLASH JARAYONIDA ISBOT QILISHNING O'ZIGA XOS JIHATLARI	182-192
<i>Shokirova-Inomjonova Mashhuraxon G'ayratjon qizi</i> IJTIMOIY SOHA TUSHUNCHASINING NAZARIY-HUQUQIY TAHLILI	193-196
<i>Turayeva Dildora Iskandarovna</i> ICHKI ISHLAR ORGANLARINING JAMOAT XAVFSIZLIGIGA OID FAOLIYATINI AXBOROTLAR BILAN TA'MINLASHNING TURLARI, SHAKLLARI VA BUGUNGI KUNDAGI HOLATI	197-206
<i>Абдужаппоров Шахбоз Музаффар ўғли</i> ПРАВОВЫЕ И ОРГАНИЗАЦИОННЫЕ ПРОБЛЕМЫ РАССЛЕДОВАНИЯ КИБЕРПРЕСТУПЛЕНИЙ	207-215
<i>To'rabayeva Ziyoda Yakubovna</i> O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA VOYAGA YETMAGANLARNI JINOIY JAVOBGARLIK VA JAZODAN OZOD QILISHGA DOIR QONUNCHILIKNI TAKOMILLASHTIRISH	216-227
<i>Abdusamiyeva Dilrabo Abduvaxob kizi</i> THE ROLE OF THE PENITENTIARY SYSTEM IN THE RESOCIALIZATION OF PERSONS RELEASED FROM PENAL INSTITUTIONS	228-233
<i>Bekmirzayeva Umida</i> DAVLAT ISHTIROKIDAGI AKSIYADORLIK JAMIYATLARI KUZATUV KENGASHLARIDA SUN'IY INTELLEKTNI A'ZO-MASLAHATCHI SIFATIDA JORIY ETISHNING HUQUQIY ASOSLARI VA ISTIQBOLLARI	234-237
<i>Суннатиллаева Сарвиноз</i> НАДЛЕЖАЩАЯ ПРАВОВАЯ ПРОЦЕДУРА В ПРОИЗВОДСТВАХ ПО ДЕЛАМ О КОНКУРЕНЦИИ В ЕВРОПЕЙСКОМ СОЮЗЕ И УЗБЕКИСТАНЕ	238-244
<i>Mardonova Gulsanam Bahodir qizi</i> GIYOHVANDLIK VOSITALARINING VIRTUAL OLAMDA SOTILISHI, NARX SHAKLLANISHI, HUQUQIY BAHOLASH VA EKSPERTIZA MUAMMOLARI	245-252
<i>Isoqov Habibilla Jakparaliyevich</i> PUL YUVISHGA QARSHI KURASHISH SOHASIDAGI XALQARO VA MINTAQAVIY TASHKILOTLAR, ULARNING FUNKSIYA VA VAZIFALARI	253-261
<i>Хван Леонид Борисович, Гулимова Зилола Шухратовна</i> ЦИФРОВИЗАЦИЯ АДМИНИСТРАТИВНОГО СУДОПРОИЗВОДСТВА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН: ЭТАПЫ ФОРМИРОВАНИЯ И НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ	262-268
<i>Kdirbaeva Altinay Maksetbaevna</i> O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI ICHKI ISHLAR ORGANLARIDA XOTIN-QIZ XODIMLAR FAOLIYATIDA XIZMAT INTIZOMI: MUAMMOLAR VA YECHIMLAR	269-275

<i>Zinelbaev Baxitjan Qublan o'g'li</i> YO'L HARAKATI XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA MA'MURIY-HUQUQIY MEKANIZMLARNI RIVOJLANTIRISHNING DOLZARB MASALALARI (O'ZBEKISTON TAJRIBASI)	276-281
<i>Xo'jayeva Malohatxon Fozilxo'ja qizi</i> MA'MURIY Hujjatni tushunish va qo'llashning o'ziga xos xususiyatlari	282-286
<i>Toshkanov Nurbek Bahridinovich</i> OLIY TA'LIM MUASSASALARI – TADBIRKORLIK SUBYEKTI SIFATIDA	287-295
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Rustamov Ilkhom Tursunovich</i> DIDACTIC POTENTIAL OF THE LINGUOPRAGMATIC APPROACH IN TEACHING SMALL-GENRE TEXTS	296-300
<i>Kaypnazarov Sraijatdin Gayratdinovich</i> «ELEKTR BO'LIMI» BO'YICHA RAQAMLI TA'LIM MUHITINI YARATISH: QORAQALPOG'ISTON MAKTABLARI MISOLIDA.....	301-307
<i>Bozorov Zokir, Axtamaliyev Shamshod, Karimov Dilshod, To'rayeva Lobar</i> VEKTORLAR ALGEBRASINING ELEMENTAR MASALALAR YECHISHGA TATBIQI	308-315
<i>Abduraxmonova Tuxtapashsha Rustamovna</i> IONLI POLIMERLANISH REAKSIYASINI O'QITISHDA 3D VA VIRTUAL TEKNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH	316-322
<i>Yaxshilikova Nargiza</i> BLENDED LEARNING STRATEGY IN TEACHING ENGLISH	323-327

Received: 30 January 2026
Accepted: 15 February 2026
Published: 28 February 2026

Article / Original Paper

ANALYSIS OF VIEWS ON THE IMAMATE IN MAHMUD LOMISHI'S WORK "TAMHID"

Gulamovu Abdullo

Doctor of Philosophy (PhD) in Islamic Studies, Associate Professor, etc.
"UNIVERSITY OF ECONOMICS AND PEDAGOGY" NOTM

Abstract. Nowadays, the falsification of sacred Islamic concepts and their interpretation for selfish purposes is increasing. The "caliphate", which is misinterpreted by some misguided groups, in particular, "Hizb ut-Tahrir", is also among such concepts. This article discusses the views of the Ahlus Sunnah wal Jama'ah on the Imamate (leadership) and the Caliphate based on Mahmud Lamishi's work "at-Tamhid li qawwadi at-tawhid".

Keywords: Lamish, theology, Hanafi-Maturidi, Tamhid, imamate (leadership), caliphate, Rafidis, Zaydis.

MAHMUD LOMISHIYNING "TAMHID" ASARIDA IMOMAT BORASIDAGI QARASHLAR TAHLILI

G'ulomov Abdullo

Islomshunoslik fanlari bo'yicha
falsafa doktori(PhD), dotsent v.b.
"UNIVERSITY OF ECONOMICS AND PEDAGOGY" NOTM
E-mail: abulfotih1991@gmail.com

Annotatsiya. Hozirgi kunda muqaddas islomiy tushunchalarni soxtalashtirish, ularni g'arazli maqsadlar yo'lida talqin qilish kuchayib bormoqda. Ayrim adashgan toifalar, xususan, "Hizbut-tahrir" tomonidan noto'g'ri talqin qilinayotgan "xalifalik" ham ana shunday tushunchalar sirasiga kiradi. Mazkur maqolada ahli sunna val jamoaning imomat (rahbarlik) va xalifalik borasidagi qarashlari Mahmud Lomishiyning "at-Tamhid li qavoid at-tavhid" asari asosida yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: Lomishiy, kalom ilmi, hanafiy-moturidiy, Tamhid, imomat(rahbarlik), xalifalik, rofiziylar, zaydiylar.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V6SI2Y2026N10>

Kirish. Yer yuzining ko'plab mintaqalarida amalga oshirilayotgan xunrezliklarni islom dini bilan bog'lash, musulmonning boshqa bir musulmon qonini to'kishi joizligiga "fatvo" berayotganlar ko'payib ketayotgan bugungi kunimizda aqida ilmini, yurtimizda asrlar osha amal qilib kelinayotgan moturidiya ta'limotini xalqimiz ommasiga yetkazish, ajdodlarimizning bizgacha yetib kelgan, hali hanuz o'z dolzarbligini yo'qotmagan mazkur ilmga oid merosini o'rganish muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Shubhasiz, Mahmud Lomishiyning "at-Tamhid li qavoid at-tavhid" asari bu borada muhim manba bo'lib xizmat qiladi. Chunonchi, mazkur asarda har qanday davrda uchrashi mumkin bo'lgan, to'g'ri yo'ldan adashgan firqa va guruhlarining qarashlariga raddiyalar, shuningdek, islom dini ta'limotida muhim o'rin egallaydigan aqidaviy masalalar Qur'oni karim oyatlari va hadisi shariflar bilan dalillangan. Shu bilan birga moturidiya ta'limotining olimdan oldin o'tgan vakillari fikrlari va aqliy-mantiqiy dalillar bilan asoslab berilgan.

Asosiy qism. Mazkur mavzu borasida Lomishiyning “Tamhid” asarida: “Ommaning nazdida payg‘ambar va rasullardan so‘ng imomat (rahbarlik)ning bo‘lishi haqdir, chunki musulmonlar uchun Alloh taoloning so‘zini oliy qiladigan, shariat hukmlarini bayon qiladigan, xalq orasidagi ishlarni tartibga solib turadigan imom (boshliq) zarur. Shuningdek, ular uchun haddan oshuvchilarni o‘z vaqtida jazolaydigan, o‘g‘rilarning zararlarini qaytaradigan siyosatchi kerak. Agar shunday bo‘lmasa, insonlar bir-birlariga adovat qilib, yer yuzida fitna va buzg‘unchilik avj oladi”, deb keltiradi [5:209].

Lomishiy bu borada quyidagi oyatni dalil qiladi: **“Agar Alloh odamlarning birini ikkinchisi bilan daf etib turmas ekan, shubhasiz, Yer fasodga (buzg‘unchilik va xarobaga) aylangan bo‘lur edi”** (“Baqara” surasi, 251-oyat) [2:41]. Shuningdek, Ali roziyallohu anhunging: “Amir (rahbar) yaxshi bo‘ladimi yoki yomon bo‘ladimi, insonlar faqat u bilan tartibga solinib turiladi”, degan so‘zlari keltirilgan.

Tarixda ba‘zi adashgan toifalar tomonidan musulmonlarga rahbar bo‘lishi shart emas, degan g‘oya ilgari surilgan. Jumladan, qadariyatlarining yetakchilaridan bo‘lgan Abu Bakr Asom va Hishom ibn Amr: “Imom (rahbar) tayinlash vojib emas. Chunki unga insonlardan zulmni ketkazish uchun ehtiyoj seziladi. Agar bir-birlariga zulm qilishdan tiyilsalar, rahbarga ehtiyoj qolmaydi” deyishgan [6:149].

Lomishiy musulmonlarga rahbar tayinlashni vojib, deb ta’kidlaydi hamda bunga sahobalar Payg‘ambar alayhissalom vafotlaridan keyin imom (rahbar) tayinlashgani, uning zaruriy ekanida hech kim bir-biriga qarshi chiqmagani, balki faqatgina kimni tayinlashda ixtilof qilishganini dalil sifatida keltirib o‘tadi.

Modomiki rahbarlik (imomat) zulmdan tiyilgan, birovning huquqlariga tajovuz qilmagan sahobalar zamonida vojib bo‘lgan ekan, odamlar zulmdan, adovatdan tiyilmayotgan bir davrda rahbarning vojib bo‘lishi yanada zarur ekanligi kelib chiqadi.

Lomishiy mazkur masalada musulmonlarga rahbar tayinlash zarur ekanligini ta’kidlash barobarida rahbarlik shartlarini ham alohida sanab o‘tadi. Uning fikricha, imomatning birinchi sharti Quraysh qabilasiga mansublik hisoblanadi.

Ahli sunna nazdida imom Payg‘ambar alayhissalomning quyidagi so‘zlariga muvofiq qurayshlik bo‘lishi kerak: “Imomlar Qurayshdan”.

Rofiziylar: “Imomlik Banu Hoshimdagina to‘g‘ri bo‘ladi”, deyishdi va bu bilan Ali roziyallohu anhu va u kishining avlodlarini nazarda tutdilar.

Zaydiylar imomatni vorislikka ko‘ra bo‘ladi, deyishdi va uni Abbos roziyallohu anhu va u kishining avlodlariga xoslashdi, chunki ular Rasululloh sollallohu alayhi vasallamning qarindoshlari edi [7:153].

Lomishiyning fikricha, hadis mazmuni umumiy bo‘lib, bir qabilani boshqasidan ajratmagan. Shuningdek, rofiziylarga xilof o‘laroq ahli sunna nazdida imomning ma’sum (begunoh) bo‘lishi imomatning to‘g‘ri bo‘lishi shartlaridan emas, bunga Nabiy alayhissalomdan qilingan quyidagi rivoyat dalil bo‘ladi: “Har bir yaxshi va yomon odamning ortida namoz o‘qiyveringlar”, shuningdek, yuqorida Ali roziyallohu anhudan qilingan rivoyat ham bunga dalil bo‘ladi. Shu o‘rinda Lomishiy aqliy-mantiqiy dalil ham keltirib o‘tadi: “Ismat (begunohlik) payg‘ambarlikning durust bo‘lish shartlaridan hisoblanadi, chunki payg‘ambar haq dinni yetkazuvchidir, agar u ma’sum bo‘lmasa, yolg‘on gapirishi va Alloh taolo huzurida man qilingan narsani “muboh” deb yoki muboh narsani taqiqlangan deb xabar berib qo‘yishi, odamlar “uning so‘zini qabul qilish vojib” degan aqidaga binoan unga e’tiqod qilishlari va adashib ketishlari

mumkin, natijada hidoyatga sabab bo'lgan payg'ambarlik adashishga olib kelishi mumkin"[5:212].

Shundan so'ng olim "Imom(rahbar)ning mujtahid, odil, halol va haromni ajratib beradigan hukmlarni biluvchi, gunoh ishlardan tiyilgan bo'lishi shartmi?" degan masalaga to'xtalib o'tadi.

Bu borada Abu Mansur Moturidiy rohmatallohi alayhi: "Shunday bo'lishi kerak" degan, lekin qat'iy shart o'laroq zikr qilmagan.

Abul Muin Nasafiy esa o'zining "Tafsiratul-adilla" asarida: "Imomda mazkur sifatning bo'lishiga targ'ib qilinadi, lekin men as'hoblarimizdan birortasining fikrini yoqlamayman: mazkur sifatlar xalifalikning to'g'ri bo'lishi shartlaridandir" degan [11:151].

Imom Nasafiy fikricha, yuqorida sanalgan sifatlar imom(rahbar) uchun shart qilinmasligi kerak, chunki avvalgi ulamolar qozi adolatsizlik qilsa, loyiq bo'lsa ham ishdan chetlatilmasligini, balki qozi sifatida qolishini durust hisoblashgan, imomat(rahbarlik)da ish o'z-o'zidan shunday bo'lishi kerak.

Abul Muin Nasafiyning ta'kidlashicha, imom(rahbar)ning kuchli siyosatchi, shijoatli, urush tadbirlari va qo'shin ishlarini yaxshi biluvchi, adolatni talab qilishga, hukmlarni ijro qilishga hamda islom diyoridagi ayollarni himoya qilishga qodir bo'lishi undan ko'zlangan asl maqsad o'laroq shart qilinishi kerak.

Lomishiy o'z asarida imomat(rahbarlik) masalasidan so'ng ahli sunnaning xalifalik borasidagi qarashlarni keltirib o'tadi. Uning ta'kidlashicha, Payg'ambar alayhissalomdan keyingi nubuvvat xalifaligi o'ttiz yil bo'lgan, bunga quyidagi hadis dalil bo'ladi: "Mendan keyin xalifalik o'ttiz yildir, so'ng podshohlik, sultonlik va yakkahokimlikka aylanib ketadi".

Taftazoniyning "Sharhul-aqid" asaridagi quyidagi iqtibos ham Lomishiyning fikrini quvvatlaydi: "Muoviya va undan keyingilar xalifa emas, balki podshoh va amirlardir" [10:327].

Payg'ambar alayhissalomdan qilingan rivoyatda u zot: "Nubuvvat aslida rahmat bo'lgan, so'ng xalifalik rahmat bo'ladi, so'ng Alloh taolo bandalaridan xohlaganiga beradigan podshohlik bo'ladi, so'ng yo'lto'sarlik, qon to'kish va mollarni nohaq o'zlashtirishdan iborat yakkahokimlik bo'ladi", deganlar.

Lomishiy fikricha, hadis matnidagi Payg'ambar alayhissalomning "بزييا" degan so'zlari "tez yurmoq" ma'nosini bildiradi, bu yerda "hukmdorlarning zulmga oshiqishi" ma'nosida kelmoqda.

Rasululloh sollallohu alayhi vasallam vafotlaridan keyingi birinchi xalifa Abu Bakr Siddiq roziyallohu anhu bo'lib, uning xalifaligi sahobalar ijmosi bilan sobit bo'lgan. Lomishiyning ta'kidlashicha, sahobalar Abu Bakr Siddiqning xalifaligiga Kitob yoki hadisning dalolati bilan ittifoq qilganlar.

Qur'ondan dalil Alloh taoloning quyidagi so'zidir: **"A'robiylardan** (jihodga chiqmay) **qolgan** (munofiq) **kimsalarga ayting**" ("Fath" surasi, 16-oyat), ular Payg'ambar alayhissalom bilan g'azotga chiqishdan qolib ketgan kimsalar edi, Alloh taolo ularga shunday deyishni buyurdi: **"Yaqinda sizlar ashaddiy kuch egalari bo'lmish bir qavm (bilan jang qilish)ga chorlanursiz"** ("Fath" surasi, 16-oyat) [1:513].

Mazkur qavmning kimlar ekanligi borasida bir rivoyatda: "Ular Banu Hanifa" deyiladi, yana bir rivoyatda: "Ular Fors aholisi" deyiladi. "Bahrul-ulum" asarida ularning Yamoma ahli ekani borasida ham rivoyat mavjudligi keltirilgan[2:255].

Banu Hanifa va Yamoma ahli bilan kurashgan inson Abu Bakr Siddiq roziyallohu anhu, Fors davlati bilan kurashgan inson esa Umar ibn Xattobdir.

Ta'villarning birida Abu Bakr Siddiq roziyallohu anhuning xalifaligiga dalil bor, chunki oyat (urushga) chaqiruvchining unga itoat qilish farz bo'lgan insonligiga dalolat qiladi.

Hadisdan dalil esa, Payg'ambar alayhissalomning kasallik paytlarida Oisha roziyallohu anhoga aytgan quyidagi gaplaridir: "Abu Bakrga ayt, odamlarga namoz o'qib bersin"[3:286]. Payg'ambar alayhissalomning dinning buyuk arkonlaridan bo'lgan namozdagi imomlikni u kishiga topshirganlarini undan quyi narsa (xalifalik) uchun dalil qilganlar, shuning uchun Ali ibn Abu Tolib Abu Bakrga: "Rasululloh sollallohu alayhi vasallam sizga dinimiz ishida rozi bo'lganlar, biz sizga dunyomiz ishida nega rozi bo'lmaylik", degan. Sahobalarning Abu Bakr Siddiq xalifaligi borasidagi ijmosi yo Kitob, yo hadis yoki har ikkisining dalolati bilan uzil-kesil sobit bo'lgan.

Keltirib o'tilgan ma'lumotlardan rofiziylarning "Abu Bakr Alidan haqqini tortib olib qo'ygan" degan gapi botil ekani kelib chiqadi, chunki ularning bu da'volarida "sahobalar zulmni yoqlab, tortib olishni joiz deb, botilni yuzaga chiqarish va amri ma'rufni tark qilishga ijmo qilganlar" degan iddao bor, bu esa ochiq-oydin adashishdir.

Lomishiyning ta'kidlashicha, ularning "Ali roziyallohu anhu unga (Abu Bakrga) bay'at qilmagan yoki majburlikdan bay'at qilgan yohud to'rt yoki olti oy o'tib bay'at qilgan" degan gaplari botildir, chunki bunda holat ikki ko'rinishdan xoli bo'lmaydi: uning haqligini bila turib bay'atdan bosh tortgan bo'lishi mumkin, yoki nohaqligini bilib bay'atdan bosh tortgan bo'lishi mumkin.

Birinchi fikr botil, chunki haqqa ergashish vojib, unga xilof ish qilish harom, Ali karromallohu vajhahuni vojibni tark qilib, harom amal qilgan deb o'ylash ularning mazhabini botil qiladi, chunki ularning nazdida imomning ma'sum(gunohdan pok) bo'lishi shart hisoblanadi.

Ikkinchisi joiz, lekin ular aytayotganidek uni nohaqlik qilgani uchun emas, chunki Ali roziyallohu anhuning Abu Bakr roziyallohu anhuga qarshi qilich ko'tarmagani, uni botildan man qilmaganida holat ikki ko'rinishdan xoli bo'lmasdi: yo man qilishga qodir bo'lardi, yo qodir bo'lmasdi, agar man qilishga qodir bo'laturib man qilmagan bo'lsa gunohkor bo'ladi, gunohkor esa ma'sum emas, ularning nazdida ma'sum bo'lmagan insonning imomligi to'g'ri bo'lmaydi[5:215-216].

Agar man qilishdan ojiz bo'lsa, haqni yuzaga chiqarishdan, zulmni daf qilishdan ojiz bo'lgan insonning imom(rahbar)ligi ijmoiga ko'ra to'g'ri bo'lmaydi, u(Ali)ning Abu Bakr bilan jang qilishdan o'zini tiyishi uning bay'at qilganiga va Abu Bakrni haq deb bilganiga dalil bo'ladi.

Abu Bakr Siddiqning xalifaligi isbotlanishi bilan Umar roziyallohu anhuning ham xalifaligi sobit bo'ladi, chunki uni Abu Bakr Siddiq xalifa qilib tayinlagan, uning vafotidan so'ng sahobalar ham hazrati Umarning xalifaligiga ijmo qilganlar.

Umar roziyallohu anhu vafotlari oldidan hech kimni o'z o'rniga xalifa qilib tayinlamagan, ishni o'zlarining rahbarlikka munosib fazilatlari bilan tanilgan olti sahoba: Usmon, Ali, Abdurahmon ibn Avf, Talha, Zubayr, Sa'd ibn Abu Vaqqos roziyallohu anhumdan iborat kengashga havola qilgan.

U (Umar) aytganki: "Sizlardan to'rttangiz bir kishi(nomzodi)da to'xtalsangiz, qolganlar qarshi chiqsa ham, to'rt kishi ovoz bergan odam xalifa bo'ladi". Abdurahmon ibn Avf Usmon ibn

Affonga bay'at qildi, kengash a'zolarining qolgani va ulardan boshqa sahobalar unga rozi bo'ldi, u (Usmon)ning xalifaligi sahobalar ijmosi bilan sobit bo'ldi.

Usmon roziyallohu anhu shahid qilingach, kengash a'zolarining qolgani va boshqa sahobalar Ali roziyallohu anhunging xalifaligiga ittifoq qildilar, ularning bay'atlari bilan Ali roziyallohu anhunging xalifaligi joriy bo'ldi, ular bay'at ahlari edi.

Lomishiyning fikricha, u kishiga bay'at qilmaganlar qarshi chiqishining e'tibori yo'q, chunki ijmo bog'lanishi xalifalik to'g'ri bo'lishining shartlaridan emas, balki ummatning o'sha ishga ahl bo'lgan ba'zi salohiyatli kishilari xalifalikni tuzishlari bilan u kishining xalifaligi durust bo'lgan.

Alloma Lomishiy xalifalarning xalifalik tartibi haqidagi ma'lumotlardan so'ng ularning bir-biridan afzalligi borasidagi qarashlarni keltirib o'tadi: "So'ng ularning ba'zilarini ba'zilaridan afzalligiga hojat sezamiz, bu boradagi umumiy qoida shuki, Maxluqotlarning eng afzali Muhammad sollallohu alayhi vasallam, u zotdan keyin boshqa payg'ambarlar, payg'ambarlar alayhimussalomdan keyin insonlarning eng afzali Muhammad sollallohu alayhi vasallamning ummati, Muhammad sollallohu alayhi vasallamning ummatining eng afzali Abu Bakr, undan so'ng Umar, undan so'ng Usmon, undan so'ng Ali roziyallohu anhumdir.

Bilingki, nabiyy va rasullar kabi xos insonlar xos farishtalardan afzaldirlar, Jabroil, Mikoil, Isrofil, Azroil alayhimussalom kabi xos farishtalar insonlar va mo'minlar ommasidan afzaldirlar, solih insonlar ommasi farishtalar ommasidan afzaldirlar, biz keltirib o'tgan ma'lumotlar ahli sunnaning yo'lidir" [5:217].

Rofiziylar Ali roziyallohu anhuni Abu Bakr Siddiq roziyallohu anhu va boshqa sahobalardan afzal ko'radilar.

Ahli sunnaning ba'zilar Ali roziyallohu anhuni Usmon roziyallohu anhudan afzal ko'radilar.

Rofiziylar aytgan gaplariga quyidagi hadisni dalil qilishadi: "Allohim, mana bu qushni men bilan yeyishi uchun O'zingga eng mahbub bo'lgan bandangni keltir", shunda Payg'ambar alayhissalomning oldiga Ali roziyallohu anhu keldi, Allohga eng suyukli banda ularning eng afzali hamdir".

Chunki Ali roziyallohu anhu sahobalarning eng ilmlisi, eng shijoatlisi, kufr va shirkdan eng uzog'i bo'lgan, chunki u zot umri davomida bir lahza ham Alloh taologa shirk keltirmagan, bunday shaxsning eng fazilatli inson ekanida shubha yo'q.

Ahli haqning bu boradagi dalili Payg'ambar alayhissalomdan rivoyat qilingan quyidagi hadisdir: "Abu Bakr sizlardan ro'za yoki namozining ko'pligi bilan afzal bo'lmadi, balki qalbidagi ulug'vor narsa bilan afzal bo'ldi", yana bir rivoyatda "qalbiga kirgan narsa bilan" deyilgan.

Ibn Umar roziyallohu anhudan rivoyat qilinadi: "Rasululloh sollallohu alayhi vasallam hayotlik chog'larida Payg'ambar alayhissalom ummatining eng afzali Abu Bakr, so'ngra Umar, so'ngra Usmon, so'ngra Ali roziyallohu anhumdir, derdik".

Ularga "qush hadisi"da ham dalil yo'q, chunki to'g'ri rivoyatda "bandalaringdan menga eng suyuklisini" deyilgan.

Bu rivoyatning to'g'riligiga dalil shuki, rofiziylar keltirgan rivoyatda Ali roziyallohu anhuni payg'ambarlardan ham ustun qo'yish bor, bu esa ummatning ijmosiga ziddir.

Ali roziyallohu anhunging eng ilimli, eng shijoatli deyilishi ham to'g'ri emas, balki Abu Bakr Siddiq u kishidan ilmiyroq va shijoatliroq bo'lgan.

Alloma Lomishiy mavzu so'nggida xulafoi roshidinning xalifalik muddatlari haqida to'xtalib o'tadi: "So'ngra ulardan har birining xalifalik qilgan muddatlari borasida ham ixtilof qildilar, aksariyatining fikricha, Abu Bakr roziyallohu anhunung xalifaligi ikki yil, Umar roziyallohu anhunung xalifaligi o'n yil, Usmon roziyallohu anhunung xalifaligi o'n ikki yil, Ali roziyallohu anhunung xalifaligi olti yil bo'lgan"[9:304].

Ahli sunna val jamoa nazdida rahbarga itoat etish lozimligi borasida "Aqoidi tahoviya" asarida quyidagilar keltirib o'tiladi: "Va rahbarlarimizga, ishboshilarimizga qarshi chiqishni, garchi zulm qilsalar ham, joiz deb bilmaymiz. Ularni duoibad ham qilmaymiz. Ularning itoatidan bosh tortmaymiz. Ularga itoat qilishni, modomiki ma'siyatga buyurmasalar, Allohning toatidan deb, farz deb bilamiz. To'g'ri yo'lda bo'lishlarini va ofiyat so'rab, ularning haqqiga duo qilamiz"[8:264].

Imom Abu Hanifa shogirdi Abu Yusufga: "Sultonni e'zozlab, hurmatini o'z o'rniga qo'y" deya nasihat qilgan [4:114]. Mazkur fikrlardan rahbarga itoat qilish ahli sunna nazdida shariat talablaridan ekani, uning hatto aqida darajasida mustahkamlab qo'yilgani kelib chiqadi.

Xulosa. Xulosa sifatida aytish mumkinki, ayrim adashgan toifalar, xususan, "Hizbut-tahrir" ekstremistik guruhi tomonidan "xalifalik qurish" g'oyasining ilgari surilishi, omma musulmonlar, xususan, yoshlar ongida turli jimjimador shior va chaqiriqlar bilan mazkur islomiy tushunchaning g'arazli maqsadlarda soxtalashtirilishi, o'z taraqqiyot yo'lini belgilab olgan, aholisining aksarini musulmonlar tashkil etuvchi mamlakatlarda ziddiyatlar keltirib chiqarishga qaratilgan, oqibatda yurt birligiga rahna soluvchi g'oyalar tarqatilayotgani hech kimga sir emas.

Yuqorida Mahmud ibn Zayd Lomishiyning "at-Tamhid li qovaid at-tavhid" asari asosida ahli sunna nazdida mazkur g'oyalarning noto'g'riligi, xalifalikning Payg'ambar alayhissalomdan keyin o'ttiz yil davom etishi dalillar asosida ta'kidlab o'tildi.

Mahmud ibn Zayd Lomishiyning "at-Tamhid li qovaid at-tavhid" asarini tadqiq etish moturidiya ta'limotining hijriy V-VI asrdagi holatini o'rganishda muhim ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, olimning ilmiy merosi, xususan, kalom ilmiga oid "Tamhid" asarini o'rganish bugungi kundagi ixtiloflarning oldini olishda, adashgan oqimlar g'oyalariga ilmiy asosda raddiyalar berishda muhim manba hisoblanadi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Qur'oni karim ma'nolarining tarjima va tafsiri// A.Mansurov. –Toshkent: "O'qituvchi", 2020.
2. Abullays Samarqandiy. Bahrul-ulum. – Bayrut: Dor al-kutub al-ilmiya, 1993.
3. Abu Shakur Solimiy Keshiy. At-Tamhid fi bayonit tavhid (Tarjimon: S.Primov). – T.: Movarounnahr, 2014.
4. Doktor Mustafo Shak'a. Buyuk imom Abu Hanifa No'mon. – Samarqand, "Imom Buxoriy xalqaro markazi nashriyoti", 2019.
5. Mahmud ibn Zayd Lomishiy. At-tamhid li qova'idit-tavhid(Usmon Orkach tahqiqi ostida). – Istanbul, Erenler vakfi, 2021.
6. Mahmud ibn Zayd Lomishiy. At-Tamhid li qovaid at-tavhid(Abdulmajid Turkiy tahqiqi ostida). – Bayrut: Dor g'arb al-islamiy, 1995.
7. Mahmud ibn Zayd Lomishiy. At-Tamhid li qovaid at-tavhid(Ahmad Farid Miziyadiy tahqiqi ostida). – Bayrut: Dor al-kutub al-ilmiyya, 2007.
8. Muhammad Anvar Badaxshoni. Aqidatut-tahoviya sharhining talxisi. – T.: "HILOL-NASHR", 2014.

9. Oqilov S. Abu Mansur al-Moturidiy ilmiy merosi va moturidiya ta'limoti. – T.: Hilol-Nashr, 2020.
10. Sa'duddin Taftazoniy. Sharh al-aqoid an-nasafiY. – T.: "Movarounnahr", 2018.
11. Ismail Şik. Hanefi-Maturidi Gelenegin Usulu'd-Din Anlayishi. – Anqara: Asil yayın dağıtim, 2009.
12. Mahmud ibn Zayd Lomishiy. At-Tamhid li qovaid at-tavhid. Istanbul. Sulaymoniya kutubxonasi, Lolali bo'limi. № 3658/4.
13. Mahmud ibn Zayd Lomishiy. Aqida usul ad-din. Istanbul. Sulaymoniya kutubxonasi, Arzinjon bo'limi. № 159/5.
14. G'ulomov, Abdullo. "Faith and issues related to it in Mahmud Lamishi's Tamhid", The Light of Islam: Vol. 2021: Iss. 3, Article 4.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 5/2 (6) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).